

ZATERDAG 31 MAART - HOTEL SCOPUS te JERUZALEM AVOND

Ik knoop aan bij het chassidische verhaal dat Ton (Herremans) zopas vertelde.

Een rabbi zit hele dagen te studeren en te studeren in een kamer vol boeken. Op een ochtend kloppen er drie studenten aan. Ze stellen hem de vraag : rabbi, wat gebeurt er met je als aan het einde van je leven het niet waar blijkt te zijn ? Hij antwoordde : wat doen jullie als het wel waar blijkt te zijn ?

Stel je voor dat de plekken waar we morgen naartoe gaan wààr zijn, alsook de plekken die we al bezochten, niettegenstaande we wat in verwarring werden gebracht toen er minstens twee of drie mogelijkheden waren voor één en hetzelfde gebeuren dat daar zou hebben plaatsgevonden - en wordt herdacht.

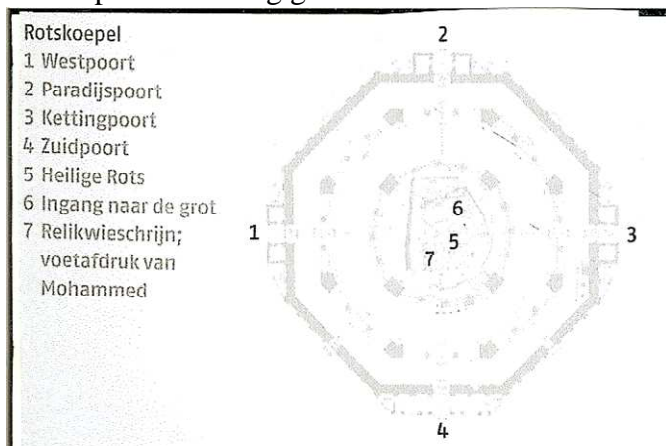
De vraag 'hoe is dat dan als het waar zou zijn ?' geldt eveneens voor de oerfenomenen van die religies waar we nu naar kijken hier in Jeruzalem : het jodendom – de islam – het christendom. Hoe moet het dan met die drie, hoe kan je de religie in zijn drievoudige verschijningsvorm een plaats geven ?

Wat zullen we morgen zien ?

De Tempelberg !

Daar staan twee gebouwen als twee belangrijke verklaringen, getuigenissen van waar de islam voor staat. Naast alle redenen om deze gebouwen architecturaal te bewonderen, vooral de Rotskoepel, wil ik jullie wijzen op enerzijds het belang van de plaats van de gebouwen en anderzijds de rol en de betekenis binnen de islam.

De doorsnede van het grondplan van de Rotskoepel toont een achthoekige vorm. Deze achthoekige bouwvorm omsluit eigenlijk de Moriariots. Donderdag bezochten we reeds op de top van de Olijfberg een islamitisch schrijn (door Saladin tot een heiligdom gemaakt), maar we keken er met andere ogen naar omdat het op een plaats staat die voor het christendom belangrijk is : het is de plek waar Christus ten hemel gevaren zou zijn. Daar is nog steeds een voetafdruk van Christus te zien. Het Hemelvaartsschrijn of de Hemelvaartskapel is net als de Rotskoepel achthoekig gebouwd.

Uit 'Israël en de Palestijnse gebieden' ANWB Kunstgids

Hemelvaartskapel

De Moriariots bevond zich niet in het heilige der heilige van de tempel van Salomon, maar net ervoor. Er wordt beschreven dat de hogepriester slechts één keer in het jaar als enige zich in het heilige der heilige mocht begeven, dat er nauwelijks plaats was tussen de ark des verbonds en die heilige rots, de Moriariots.

De Rotskoepel is geen moskee, het is een schrijn. Een schrijn omsluit iets wat sacraal is, heilig is, waarvan een soort werking uitgaat, ook als een heilige daar begraven ligt. Van een heilige gaat zegening uit – gaat een werking uit die zegenend is.

Op een andere plek op de Tempelberg staat de Al-Aqsa moskee.

Al-Aqsa betekent ‘de verst verwijderde’. Deze benaming gaat terug op soera 17 in de kor’ân waarin God spreekt dat Mohammad zich begaf van de heilige moskee (te Mekka) naar de verst verwijderde of Al-Aqsa moskee (te Jeruzalem). (*). Dit is de grootst mogelijke afstand tussen Mekka en Jeruzalem.

Het belang van de Moriarots voor de religies : het jodendom, het christendom en de islam.

1. Het jodendom

Het zou op deze rots zijn dat Abraham op het punt stond zijn zoon Isaak te offeren.

Hoewel het offer niet heeft plaatsgevonden, is de rots toch een plek van offer.

En daarbij is er nog een gebeuren dat we niet alleen maar feitelijk historisch moeten zien, maar in die laag van de werkelijkheid, waar we met het imagatieve te maken krijgen. Dit betekent niet dat de gebeurtenis niet heeft plaatsgevonden – die hééft plaatsgevonden, maar heeft zich niet op aarde, in de tijd en de ruimte gemanifesteerd. Bij die rots, nog voor Abraham zijn zoon Isaac zou offeren, voltrok zich de ontmoeting tussen Melchisedek en Abraham.

Melchisedek bracht Abraham brood en wijn.

Van Melchisedek is het niet duidelijk of hij historisch bij één of andere gebeurtenis in de geschiedenis van het jodendom betrokken zou zijn.

Wat houdt zijn naam in ?

Malek, malik betekent koning - sadek, sedik, sidek betekent wijsheid, gerechtigheid. Hij is ‘koning der gerechtigheid’, hij is een wijze koning in de zin van koning der gerechtigheid.

Sinds de ontdekking van de Dode Zee rollen vinden we in de context van de Essenen die uitdrukking terug, bijvoorbeeld in de rol die over de grote oorlog gaat. Daarin is er sprake van een ‘leraar der gerechtigheid’, die aan het einde der tijden zal komen om de zonen des lichts te scheiden van de zonen der duisternis.

2. De islam

Voor we naar het christendom kijken, maak ik chronologisch in de tijd een sprong naar de islam.

Waarom is de Moriarots zo belangrijk voor de islam ?

Vanaf die plek is Mohammad ten hemel gevaren – ten hemel gevaren, niet in de christelijke betekenis van het woord. Wie dit wenst, kan zich eens bezinnen op de vraag : waar is die hemel waarheen gevaren wordt in de christelijke betekenis ?

Het verhaal van Mohammads hemelvaart is bekend. Kort verteld gaat het als volgt. Mohammad bevindt zich in de buurt van Mekka. 's Nachts krijgt hij bezoek van de engel Gabriël (Djibriël genoemd in de islam). De engel wekt Mohammad en gebiedt hem mee te gaan. Samen bestijgen ze Buraq, het witte paard met vleugels aan de poten, en ze vliegen naar Jeruzalem. Ze komen aan op de Tempelberg en maken het paard vast op de plek waar nu de Westelijke muur is. Ze houden een kleine erdedienst (gebed), maken het paard los en van op de Moriarots stijgt Mohammad te paard verticaal ten hemel. Heel interessant is dat bij de hemelvaart van Mohammad de zeven planetensferen worden beschreven. Wie de kosmologie van de middeleeuwen kent, de Divina Commedia van Dante, weet dat men daarna in de sfeer van de vaste sterren komt, daarna in de kristallijne hemel (het empyreum) en daarbovenuit, door al deze sferen heen, komt men uiteindelijk aan de troon van God.

De troon van God is een esoterisch begrip in de islam.

De troon van God is noch een fysiek voorwerp noch een bepaalde plaats.

Die tocht door de sferen is dus niet als een soort interplanetaire reis. Het is een innerlijke reis. Deze tocht van Mohammad vanaf de Moriarots naar de hemel wordt mi'raj genoemd. Hij gaat innerlijk door de zeven planetensferen, die eigenlijk zeven bewustzijnstoestanden zijn.

Onderneem je zelf deze innerlijke reis, dan ben je op een zeker ogenblik zo dicht genaderd bij het goddelijke in jezelf, dat je als het ware aan de voet van de troon van God staat. Aan de voet van de troon wil zeggen : je bent heel dicht genaderd, maar je valt er niet mee samen. Een stap verder zou betekenen : ermee samenvallen. Dus daar waar je als mens met behoud van je individueel bewustzijn kunt komen, is wat de troon als beeld wil uitdrukken.

Tijdens zijn tocht ontmoet Mohammad naast andere profeten ook Jesaja, Mozes en Jezus. Daarin kan je iets van de gemeenschappelijkheid van de religies zien.

Over de hemelvaart van Mohammad kan je op vele manieren horen vertellen en lezen. Wat ik nu aangeef is een manier om het gebeuren innerlijk naderbij te komen en niet enkel als een mooi verhaal te genieten.

Want mocht het toch eens waar zijn ... stel je voor dat het waar is !

Reisgenoot : wordt dit verhaal verbonden met de dood van Mohammad ?

Neen, hij komt weer terug, het is een nachtelijk visioen. Als hij terugkomt, kan hij nog net de kruik water opvangen die hij in de haast van het vertrek had omgestoten.

3. *Het christendom*

Er is een brief die aan Paulus toegeschreven wordt, de zogeheten brief aan de Hebreërs.

In recente tijd is er heel wat twijfel ontstaan of die toch wel merkwaardige brief echt aan Paulus kan toegeschreven worden. Maar hoe dan ook biedt deze Hebreërbrief ons de mogelijkheid om vanuit de visie van het christendom naar hetzelfde gegeven te kijken.

Bijvoorbeeld in hoofdstuk zes en zeven wordt er over Melchisedek gesproken. Wat ook in het jodendom gangbaar is, krijgen we daar nog eens terug, hoe Melchisedek er was voor Abraham, hoe hij Abraham brood en wijn bracht als koning van Salem en priester van de allerhoogste God. Hij ging Abraham tegemoet en zegende hem.

Onder andere in hoofdstuk zes, zeven, acht en negen is er sprake van Christus als hogepriester. Dat is verrassend. Christus wordt voor eeuwig hogepriester naar de orde van Melchisedek genoemd. Niet een hogepriester in de tempel, maar een hogepriester die *naar* en niet tot de orde van Melchisedek behoort. Wat de orde van Melchisedek is, wordt niet gedefinieerd. Wel lees je verder over het offer in de tempel en alle details van het uitzicht van die tempel. Dat betekent, als dit een brief van Paulus is, dan heeft Paulus die tempel nog gezien, hij stierf in 64 of 67 (te Rome), dus voor de verwoesting ervan in het jaar 70.

In de Hebreërbrief komt Christus naar voor als hogepriester, die niet zoals de andere hogepriesters eerst offers opdraagt voor de eigen zonden, maar die zichzelf ten offer heeft gebracht.

Christus, als hogepriester naar de orde van Melchisedek, die de eucharistie zal instellen met het brood en de wijn, brengt geen offer, maar is zelf het offer, brengt geen verzoening maar verlossing.

Hoe verzoening en verlossing zich tegenover elkaar verhouden is misschien iets wat we morgen in Yad Vashem (de grootste herdenkingsplaats aan de slachtoffers van de Holocaust) in onze gedachten kunnen meenemen, 'geen verzoening maar verlossing' – of misschien moet je zeggen 'verzoening en verlossing'.

Tot zover vanavond. We hebben er een lange en mooie dag op zitten.

* Kor'ân, zeventiende soera : al-isrâ (de nachtreis), I (1) :

“In de naam van God
de Barmhartige Erbarmer.

(De nachtreis van de profeet)

Lofprijzing aan Hem
die Zijn dienaar des nachts
deed reizen
van het Gewijde Bedehuis
naar het Uiterste Bedehuis
waarvan Wij de omtrek
gezegend hebben
opdat Wij hem van
Onze tekenen zouden
tonen.
Hij is de Horende, de Ziende.”

Uit ‘De Koran’ vert. uit het Arabisch door prof. J. H. Kramers
Rainbow Pockets ISBN : 978 90 417 0598 3

AANVULLING : BRIEF VAN PAULUS AAN DE HEBREEËN

Hoofdstuk 6, 7-20 :

“De aarde die steeds weer de op haar neerstromende regen drinkt en bruikbaar gewas voortbrengt voor hen die haar bewerken, heeft deel aan de zegen die van God uitgaat. Draagt zij doornen en distels, dan is zij ondeugdelijk en de vervloeking nabij ; het einde is verbranding.

Maar wat u betreft, geliefden, zijn wij ervan overtuigd dat gij daarboven uitgekomen zijt en gered zijt – al hebben wij dan ook zo anders gesproken. God is niet onrechtvaardig en zal niet vergeten uw werk en de liefde die gij aan zijn naam hebt betoond in de dienst die gij onder de geheiligden verricht hebt en nog verricht. Onze wens is echter, dat ieder van u ook verder dezelfde ijver betoont, opdat onze verwachting ten volle vervuld wordt. Wordt niet traag, maar weest navolgers van hen die door geloof en volharding de vervulling der beloften ervaren.

Aan Abraham gaf God zulk een belofte. Daar Hij bij geen hogere kon zweren, zwoer Hij bij zichzelf en sprak : ‘Voorwaar, met zegen zal ik u overstromen en overvloedig u vermenigvuldigen’. En zo, met volharding wachtend, verkreeg Abraham de vervulling.

Mensen immers zweren bij een macht die groter is dan zij ; en de eed dient hun tot bevestiging als beëindiging van alle tegenspraak. Nog veel meer wilde God aan de erfgenamen van zijn belofte het onveranderlijke van zijn raadsbesluit bewijzen door van de eed gebruik te maken, opdat wij die een toevlucht zoeken, door twee onveranderlijke feiten – gezien het onmogelijke van onwaarheid bij God – sterking en bemoediging zouden ontvangen om de hoop op het komende vast te houden.

Deze hoop hebben wij als een veilig en stevig anker voor onze ziel. Het reikt tot in het binnenste heiligdom achter het voorhangsel, waar Jezus als onze wegbereider is binnengegaan – hij die voor eeuwig hogepriester werd naar de orde van Melchisedek.”

Hoofdstuk 7, 1-28 :

“Melchisedek, over wie wij spreken, was koning van Salem, priester van de allerhoogste God. Hij kwam Abraham tegemoet, toen deze terugkeerde van zijn overwinning op de koningen, en hij zegende hem en Abraham gaf hem het tiende deel van alles. Zijn naam betekent ten eerste ‘koning der gerechtigheid’ ; vervolgens was hij ook koning van Salem, dat is ‘koning van de vrede’. Zonder vader, zonder moeder, zonder stamboom, zonder begin van zijn dagen en zonder einde van het leven ; tot een gelijkenis van de Zoon Gods geworden, blijft hij priester voor altijd. Bedenkt dan hoe groot hij moet zijn, dat Abraham, de aartsvader, hem tienden van de buit gaf. Nu hebben zij, die als zonen van Levi het priesterambt ontvangen, volgens de wet de opdracht tienden te heffen van het volk, dat is van hun broeders die immers ook uit de lendenen van Abraham voortgekomen zijn. Maar hij, die niet tot hun geslacht behoorde, heeft van Abraham tienden ontvangen. En hij heeft de drager der belofte gezegend ; het lijdt geen tegenspraak dat het mindere door het meerdere gezegend wordt. En terwijl anders sterfelijke mensen tienden in ontvangst nemen, is het hier degene van wie getuigd wordt dat hij leeft. Verder : om zo te zeggen heeft door bemiddeling van Abraham ook Levi, die zelf tienden nemen kan, tienden gegeven ; want hij was nog in de lendenen van zijn voorvader, toen Melchisedek deze tegemoet ging.

Indien nu door het Levitische priesterschap de volle wijding geschiedde – en daarop berustte de wetgeving van het volk -, waarom was het dan nodig, dat een andere priester naar de orde van Melchisedek opstond en dat hij niet benoemd werd naar de orde van Aäron ? Uit een verandering van het priesterschap volgt met noodzakelijkheid ook een verandering van de wet!

Degene van wie hier gesproken wordt, behoorde tot een andere stam, waaruit niemand nog het altaar heeft bediend. Het is immers bekend dat onze Heer ontsproten is uit Juda ; en aangaande deze stam heeft Mozes niets over priesters gezegd. Ja, zo wordt overduidelijk wat het betekent, wanneer naar het evenbeeld van Melchisedek een andere priester opstaat die het niet geworden is volgens de orde van de aan afstamming gebonden opdracht, maar krachtens een onvernietigbaar leven. Van hem wordt immers getuigd : ‘Gij zijt priester voor eeuwig naar de orde van Melchisedek’. Het betekent de opheffing van de vroegere instelling, omdat deze zwak en nutteloos geworden is ; de wet heeft immers geen wijding gebracht. En zo wordt de weg gebaad voor een betere toekomst waarin wij God kunnen naderen.

Dit geschiedde niet zonder een plechtige eed. De anderen zijn zonder zulk een eed priester geworden, hij echter met een eed, gezworen door Hem die tot hem sprak : ‘Gezworen heeft de Heer en het zal Hem niet berouwen : gij zijt priester voor eeuwig’. Op deze wijze is Jezus borg van een hoger verbond geworden.

De anderen zijn priesters geworden, velen achter elkaar, omdat zij door de dood verhinderd werden aan te blijven. Hij echter, doordat hij voor eeuwig blijft, bezit het onvergankelijk priesterambt. Daardoor kan hij ook te allen tijde redden wie door hem tot God gaan, omdat hij altijd leeft om voor hen in te staan.

En zulk een hogepriester hadden wij nodig : heilig, vrij van het boze, vlekkeloos, afgescheiden van de zondaren en verhevener geworden dan de hemelen.

Hij is niet, zoals de hogepriesters, aan de dagelijkse noodzaak onderworpen, eerst voor de eigen zonden offers te dragen om daarna voor die van het volk te kunnen offeren. Want dit heeft hij eens voor altijd gedaan, toen hij zichzelf ten offer bracht. De wet stelt tot hogepriesters aan mensen die met zwakheid zijn behept, maar het geestwoord van de eed die op de wet volgde, stelt de Zoon aan, die voor eeuwig gewijd en voleindigd is.”

Hoofdstuk 8, 1-13 :

“De hoofdzaak van hetgeen wij bespreken is dit : wij hebben zulk een hogepriester die gezeten is ter rechterzijde van de troon van de Majesteit in de hemelen. Hij verricht de priesterdienst in het heiligdom en in de ware tabernakel die de Heer gebouwd heeft, niet een mens. Elke hogepriester heeft het ambt gaven en offers op te dragen ; daarom is het noodzakelijk dat ook deze iets heeft om te offeren.

Indien hij nu op de aarde was, dan zou hij zelfs geen priester zijn, want hier zijn priesters die volgens de wet de gaven opdragen. Maar zij verrichten de priesterdienst in een afbeelding en schaduw van het hemelse gebeuren. Dat is de zin van de godspraak die Mozes ontving, toen hij de tabernakel zou vervaardigen. Toen werd gezegd : ‘Zie toe dat gij alles vormt naar het oerbeeld dat u op de berg getoond werd.’

Thans is hij de drager van een verhevener priesterdienst geworden, als middelaar van een hoger verbond dat op hogere beloften berust. Indien het eerste verbond nog onberispelijk was geweest, zou men niet gezocht hebben naar een tweede. Met een berisping wordt tot de mensen van het eerste verbond gezegd : ‘Zie, de dagen komen, spreekt de Heer, dat ik met het huis Juda een nieuw verbond zal sluiten, niet gelijk het verbond dat ik met hun vaders heb gesloten ten dage dat ik hen bij de hand nam om hen uit Egypteland te leiden. Zij zijn aan mijn verbond niet getrouw gebleven, daarom heb ik hen aan hun lot overgelaten, spreekt de Heer. Maar dit is het verbond, dat ik met het huis Israël zal sluiten na die dagen, spreekt de Heer : ik zal mijn wetten geven in hun denkende geest en die schrijven op hun hart ; zo zal ik hun tot God zijn en zij zullen mij tot volk zijn. En niemand zal meer zijn medeburger onderrichten, noch de ene broeder de andere en zeggen : Ken de Heer ! Want allen zullen mij kennen, van de kleinen onder hen tot de groten. Want mild zal ik zijn jegens hun ongerechtigheden en hun zonden niet meer gedenken.’

Door te spreken van een nieuw verbond heeft Hij het eerste voor verouderd verklaard ; wat echter verouderd en verjaart, is het afsterven nabij.”

Hoofdstuk 9, 1-28 :

“Ook het eerste verbond had zijn rechtmatige bepalingen voor de eredienst en zijn heiligdom in deze wereld. Het voorste deel van de tabernakel was zo ingericht : de kandelaar was er en de tafel en de toonbroden ; dit werd het heilige genoemd. Achter het tweede voorhangsel was het deel van de tabernakel dat het allerheiligste genoemd werd, met een gouden reukofferaltaar en de ark des verbonds, geheel met goud overtrokken, en daarin een gouden kruik met het manna, de staf van Aäron die gebloeid had, en de tafelen des verbonds ; boven de ark de cherubijnen, die als hoeders van de goddelijke openbaring het verzoendeksel overschaduwden. Hierover willen wij nu niet in bijzonderheden spreken.

Zo was de inrichting. En de priesters gaan steeds de voorste tabernakel binnen, wanneer zij de heilige handelingen verrichten. In de tweede echter komt alleen de hogepriester éénmaal in het jaar, niet zonder bloed, dat hij offert voor zichzelf en voor de in onwetendheid begane zonden van het volk.

Hiermee geeft de heilige Geest te kennen, dat de weg tot het allerheiligste nog niet openbaar geworden is, zolang de toestand van de voorste tabernakel nog duurt. Deze is een zinnebeeld voor de tegenwoordige tijd, in zoverre gaven en offers worden opgedragen zonder dat hij die offert voor zijn bewustzijn een inwijding ondergaat. Nog bestaat de eredienst slechts uit de nuttiging van spijs en drank en allerlei wassingen, dat wil zeggen lichamelijke verrichtingen die tot aan de tijd van een juiste ordening zijn voorgeschreven.

Christus is opgetreden als hogepriester van het komende heil ; hij dient in de tabernakel die grootser en van een hogere wijding is, niet met handen gemaakt, dat is : niet van deze schepping. Hij is niet door middel van het offerbloed van bokken en kalveren, maar door zijn

eigen bloed eens voor altijd het heiligdom binnengegaan ; zo heeft hij een eeuwige verlossing kunnen bewerken.

Indien de besprenkeling met het bloed van bokken en stieren en de as van de jonge koe de onreinen heiligt zodat zij lichamelijk rein worden, hoeveel te meer zal het bloed van Christus, die door eeuwig werkende geest zichzelf als smetteloos offer aan God heeft opgedragen, ons bewustzijn louteren en ons reinigen van dode werken om de levende God te dienen !

En zo is hij de middelaar van een nieuw verbond. Zijn sterven, dat geschiedde tot verzoening van de overtredingen van het eerste verbond, stelde de geroepenen in staat de beloofde eeuwige erfenis te ontvangen. Waar een testament is, daar moet de dood van de erflater vastgesteld worden. Eerst met de dood wordt het testament geldig, daar het niet van kracht is zolang de erflater leeft. Daarom is ook het eerste verbond niet zonder bloed gesticht. Toen Mozes alle voorschriften volgens de wet aan het gehele volk had verkondigd, nam hij het bloed van kalveren en bokken, mengde het met water, dompelde purperen wol en een hysopspons erin en besprenkelde daarmee het verbondsboek en geheel het volk, terwijl hij sprak : ‘Dit is het bloed van het verbond, dat God u heeft opgelegd’. Eveneens besprenkelde hij de tabernakel en alle gereedschappen van de eredienst met het bloed. Nagenoeg alles wordt volgens de wet door bloed gereinigd en zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving. Het was dus noodzakelijk dat de afbeeldingen van de hemelse oerbeelden op die wijze gereinigd werden, maar de hemelse dingen zelf door hogere offers dan deze. Christus is niet binnengegaan in een heiligdom dat als afspiegeling van het ware met handen gemaakt is, maar hij ging de hemel zelf binnen om thans ten behoeve van ons te verschijnen voor het aangezicht van God. Hij offerde zichzelf niet steeds opnieuw, zoals de hogepriester jaarlijks met bloed dat niet het zijne is het heiligdom binnentreedt. Anders had hij dikwijls het lijden moeten doormaken sinds de grondlegging der wereld. Thans echter is hij éénmaal bij de voleinding der tijden verschenen om door zijn offer de zonden te delgen. En zoals het voor de mensen bepaald is eenmaal te sterven en daarna het oordeel volgt, zo ook heeft Christus zichzelf eenmaal geofferd om de zonden van velen op zich te nemen, en zal hij ten tweeden male zonder zonde aanschouwd worden door wie hem tot hun heil verwachten.”

Uit ‘Het Nieuwe Testament’.

Vert. uit het Grieks door Ogilvie, uitg. Christofoor, 6de druk 2001.

18 augustus 2012

Marie Anne Paepe